
STUDIU. Bani albi pentru zile negre. Cum putem salva sistemul de pensii?

Institutul European pentru Studii Economice a publicat un studiu exhaustiv care arată situația sistemului de pensii din România și propune soluții pentru salvarea acestuia

Institutul European pentru Studii Economice a finalizat un studiu amplu despre sistemul de pensii din România, într-o încercare de a aduce lumină asupra complexităților și a provocărilor cu care se confruntă acesta. Raportul, creat de specialiștii Christian Năsulea, Radu Nechita și Diana Florentina Năsulea, oferă o perspectivă profundă asupra structurii și funcționării sistemului, precum și asupra impactului acestuia asupra economiei și societății românești.

”În ultimele două decenii, sistemul public de pensii a funcționat constant cu deficit, contribuind la deficitul bugetar al guvernului și crescând datoria publică explicită. Pentru 2022, deficitul sistemului public de pensii a fost de 15% din contribuțiile colectate. Aceasta include deficitul contabil (892 milioane lei) și subvențiile din bugetul general al statului (11.938,2 milioane lei)”, spun autorii studiului.

Analiza detaliată evidențiază faptul că sistemul actual de pensii din România este predominant unul redistributiv, ceea ce înseamnă că el depinde în mare măsură de contribuțiile curente ale angajaților actuali pentru a plăti pensiile actuale. Acest model prezintă riscuri semnificative, în special în contextul unui climat demografic schimbător și al unei populații îmbătrânite.

Din perspectivă financiară, contribuțiile la sistemele de pensii prin repartiție sunt mai degrabă o formă de impozitare decât un mijloc de economisire pentru pensie. Deoarece aceste contribuții nu sunt acumulate în conturi personale de pensie și deci nu sunt nici investite pentru a genera randamente, ele nu contribuie direct la securitatea financiară viitoare a contribuabililor. În schimb, ele funcționează ca un transfer de bogăție de la generația activă la cea pensionată, cu promisiunea implicită că viitori contribuabili vor continua să finanțeze pensiile viitorilor pensionari, spune economistul Radu Nechita.

Studiul subliniază, de asemenea, că sistemul actual este afectat de inegalități structurale, inclusiv existența pensiilor speciale și practicile de pensionare anticipată nejustificată. Aceste aspecte nu doar că subminează echitatea sistemului, dar și adaugă o presiune financiară considerabilă asupra acestuia.

*Cea mai recentă modificare, în curs de desfășurare, prevede o creștere a pensiilor cu 40% începând din 2024. Acest model evidențiază modul în care **Pilonul 1 al sistemului de pensii este frecvent folosit de politicieni pentru a asigura voturi imediate cu prețul creșterii obligațiilor fiscale viitoare și a datoriei publice**, spune lectorul Christian Năsulea.*

În acest context, raportul propune mai multe recomandări pentru reformarea sistemului de pensii. O sugestie majoră este tranziția mai rapidă și mai amplă către un sistem bazat pe capitalizare, care ar permite acumularea de rezerve financiare pentru pensionarii viitori. De asemenea, studiul încurajează adoptarea de măsuri pentru stimularea investițiilor private în pensii, ceea ce ar oferi o mai mare flexibilitate și siguranță financiară pentru viitorii pensionari.

Într-un sistem de pensii privat, indivizii pot avea un control mai mare asupra vârstei lor de pensionare. Deoarece pensia lor depinde de economiile și investițiile personale, ei pot alege să se pensioneze mai devreme sau mai târziu, în funcție de pregătirea lor financiară, în loc să fie legați de o vârstă de pensionare determinată de stat, spun autorii.

Un alt aspect critic abordat în studiu este necesitatea îmbunătățirii transparenței și responsabilității în cadrul sistemului. Raportul sugerează că toate obligațiile financiare, fie că sunt explicite sau implicite, ar trebui să fie reflectate corect în finanțele publice, pentru a asigura o imagine realistă a sănătății financiare a sistemului.

5 lucruri care trebuie făcute urgent

#1 – Eliminarea excepțiilor de la contribuțiile pentru Pilonul 2. Aproximativ 1 milion de lucrători din diverse domenii (construcții, agricultură, IT) sunt scutiți de la a contribui la Pilonul 2 (Dar nu și la Pilonul 1).

#2 Fără atacuri sau amenințări asupra Pilonului 2: Nu cumpărați voturi cu pensiile oamenilor neinformați!

#3 Aplicarea legii pensiilor private conform prevederilor inițiale ale Legii 411/2014 prin care contribuția la Pilonul 2 trebuia să crească progresiv până la 6% din salariul brut în 2016.

#4 Stabilitate, predictibilitate, isonomie: Aboliți privilegiile, nu mai creați noi „drepturi”, o regulă pentru toți! Schimbările legislative constante, privilegiile de tipul pensiilor speciale trebuie să dispară.

#4 Eliminarea restricțiilor și îmbunătățirea comunicării Fondurilor de Pensii Private pentru ca oamenii să înțeleagă ce pensie vor primi la vârsta de pensionare în funcție de contribuții.

#5 Publicarea estimărilor anuale oficiale ale datoriei implicite a sistemului public de pensii pentru a asigura transparența și informarea cu privire la starea financiară a sistemului.

Studiul a fost realizat în perioada octombrie – decembrie 2023 de către Institutul European pentru Studii Economice, cu sprijinul EPICENTER. Studiul în varianta extinsă poate fi accesat la adresa:

<https://ies-europe.ro/202401-bani-albi-pentru-zile-negre.htm>

DESPRE AUTORI

Christian Năsulea predă Economie la Departamentul de Relații Internaționale și Istorie Universală din cadrul Facultății de Istorie a Universității din București. Este director executiv al IES-Europe și cercetător afiliat al Institutului de Cercetare în Probleme Economice și Fiscale. Domeniile sale de interes includ politicile publice și stimulii pentru dezvoltare economică, negocierea politică și comercială în relațiile internaționale, economia comportamentală și procesele de decizie.

Radu Nechita predă Microeconomie, Integrare Economică Europeană, Globalizare și Dezvoltare la Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca (Departamentul de Studii Europene). Este preocupat de factorii instituționali ai dezvoltării, cu accent pe reglementări, politici monetare și fiscale. Promovează educația economică, iar din 2003, organizează pentru studenții din Cluj-Napoca Seminarul „Friedrich von Hayek”, o serie extra curriculară săptămânală de conferințe interactive.

Diana Florentina Năsulea este licențiată în Relații Internaționale și Studii Europene, are un master în Istoria și Practica Relațiilor Internaționale și este doctorand la Departamentul de Economie și Politici Economice din cadrul Academiei de Studii Economice București. Este Director de Programe al IES-Europe și cercetător afiliat al Institutului de Cercetare în Probleme Economice și Fiscale.